

Nr 72

Utlåtande i anledning av motioner om inrättande av en frivillig servicetjänst.

I de likalydande till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 978 av herr *Strandberg* och II: 1131 av herr *Lothigius* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning av frågan om inrättande av frivillig servicetjänst samt att därvid beaktas att tjänstgöringen skall avse såväl manlig som kvinnlig ungdom.

I motionerna anförs att utvecklingen mot ökad koncentration inom alla sektorer av samhällslivet har bidragit till att komplicera tillvaron för vissa grupper av människor. Detta gäller inte minst barnfamiljer och äldre personer inom vilka grupper bristen på service är påfallande.

Motionärerna anser att ca 100 000 personer skulle kunna tillföras vårdsektorn om den allmänna värnplikten för män kunde kompletteras med någon form av frivillig servicetjänst för kvinnor. Ekonomiskt torde en lösning sådan som den skisserade erbjuda väsentliga fördelar. Samhällets insats för verksamheten torde kunna begränsas till att gälla administrationen och i övrigt de kostnader som måste tas i anspråk för kost, logi och viss ersättning för ifrågavarande tjänster.

Vidare anser motionärerna att ett stort behov av alternativ samhällstjänst föreligger eftersom allt fler ungdomar i dag är negativt inställda till den vanliga värnpliktstjänstgöringen. S. k. värnpliktsvägrare torde med framgång kunna placeras inom den humana samhällsvården.

Beträffande motiveringen i övrigt torde få hänvisas till motionen II: 1131.

Remissyttranden

Över motionerna har Landstingsförbundet, Kommunförbundet och Sveriges ungdomsorganisationers landsråd beretts tillfälle att yttra sig.

Landstingsförbundet erinrar om att i motionerna aktualiserade serviceproblem under senare år har tilldragit sig stor uppmärksamhet och att en rad åtgärder för att förbättra samhällets service till vissa befolkningsgrupper vidtagits. Sålunda tillkallades i augusti 1969 särskilda sakkunniga för utredning angående glesbygdproblemen — glesbygdutredningen. Utredningen skall enligt direktiven bl. a. överväga särskilda åtgärder för att befolkningen i glesbygd skall kunna beredas tillfredsställande levnadsförhållanden och samhällsservice.

Våren 1967 tillkallades servicekommittén med uppdrag att behandla frågor angående service i bostadsområden.

Barntillsynsfrågor utreds sedan 1968 av barnstugeutredningen som bl. a. behandlar frågan om utformningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan omfatta alla barn. I november 1969 har utredningen fått vissa tilläggsdirektiv. Man skall enligt dessa utforma riktlinjer för utarbetande av kommunala barntillsynsplaner.

Samhällsservicen till äldre har varit föremål för omfattande utredningar, och stora insatser har redan gjorts på flera områden exempelvis genom utbyggnaden av hemsjukvården och den institutionella långtidssjukvården. I en av Kommunförbundet och Landstingsförbundet utfärdad rekommendation om samordnad äldreomsorg har servicefrågorna ägnats stor uppmärksamhet.

Beträffande motionärernas förslag om inrättande av en frivillig servicetjänst för kvinnor upplyser Landstingsförbundet att 1966 års värnpliktskommitté enligt tilläggsdirektiv från november 1969 skall överväga konsekvenserna av att låta utbildningsplikten inom totalförsvaret avse även kvinnor.

Vad gäller förslaget att vapenfria tjänstepliktiga skall medverka i den samhällsliga servicetjänsten anför förbundet att det redan nu finns möjligheter för vapenfria att fullgöra sin tjänstgöring inom praktiskt samhällsarbete. Arbetsmarknadsstyrelsen, som har att bestämma vilket slag av tjänstgöring de vapenfria skall fullgöra, har successivt utarbetat nya tjänstgöringsalternativ.

Med hänvisning till pågående utredningar avstyrker Landstingsförbundet motionerna.

Kommunförbundet anser att motionärernas beskrivning av samhällsutvecklingen och dess konsekvenser för människorna i vissa delar kan diskuteras. Förbundet ansluter sig dock till uppfattningen, att en höjd allmän levnadsstandard leder till ökade krav på samhällelig service i olika avseenden. Samhället har emellertid genom kraftfulla åtgärder av olika slag inom exempelvis vårdområdet försökt tillgodose de sjukas, pensionärernas, barnfamiljernas och andra gruppers behov. Även om efterfrågan på vård är större än resurserna synes det enligt förbundets mening felaktigt att tala om en krissituation inom vårdsektorn.

Förslaget om en frivillig servicetjänst för kvinnor synes Kommunförbundet inte realistiskt. Ett tillgodoseende av vårdbehovet är nämligen inte bara ett personalproblem utan sammanhänger starkt med många andra faktorer. Väl utbildade personalkategorier behövs inom vårdsektorn. Styrelsen anser därför, att de problem som diskuteras i motionerna successivt bör kunna lösas genom de ökade utbildningsinsatserna inom vårdområdet.

Majoriteten av medlemmarna i Kommunförbundets styrelse avstyrker motionerna. I en reservation uttalas dock att frågan är av sådan vikt att man bort tillstyrka att den närmare studeras genom en särskild utredning.

Sveriges ungdomsorganisationers landsråd har beslutat att inte avge yttrande över motionerna.

Utskottet

Motionärernas förslag om inrättande av en frivillig servicetjänst syftar främst till att tillgodose behovet av vård och tillsyn av barn och äldre.

Utskottet behandlade vid förra årets riksdag en motion med samma yrkande som i de nu föreliggande (ABU 1969: 16). Utskottet anförde bl. a. att en snabb utbyggnad skett av den av samhället ordnade barntillsynen samtidigt som åldringsvården tillförts kraftigt ökade resurser. Denna utveckling kunde väntas fortsätta. Erforderlig ökning av samhällets insatser för vård och tillsyn av barn och gamla borde företrädesvis ske inom ramen för det för närvarande tillämpade systemet och inte genom upprättande av någon organisation med anknytning exempelvis till den allmänna värnplikten eller det frivilliga försvaret. Det vore inte troligt att arbetsmarknaden genom en frivillig servicetjänst vid sidan om kommunernas nuvarande verksamhet och ideella organisationers frivilliga servicetjänst skulle tillföras något större tillskott av arbetskraft för sådan tjänst. 1968 års utredning om biståndsutbildning övervägde om tjänstgöringsområdet för vapenfria även skulle kunna omfatta u-landstjänst. Samma utredning hade att pröva, om en sådan tjänstgöring även skulle kunna komma i fråga för kvinnor efter frivilligt åtagande. Frågan om ändring av gällande bestämmelser för vapenfri tjänst, varvid bl. a. en katatsrohjälpkår varit under debatt, var således redan under prövning.

Utskottet avstyrkte motionen, vilken avslogs av riksdagen.

Utskottet vill till det ovan anförda foga, att serviceproblemen under senare tid ägnats ytterligare uppmärksamhet och att förslag till förbättringar på serviceområdet framlagts. Sålunda har glesbygdsutredningen i uppdrag att behandla glesbygdernas speciella serviceproblem. Servicekommittén har nyligen avgivit ett betänkande angående boendeservicen. Barnstugeutredningen har genom tilläggsdirektiv fått i uppdrag att utforma riktlinjer för kommunala barntillsynsplaner. Servicefrågorna har ägnats stort utrymme i arbetet för en samordnad åldringsvård-långtidsvård.

De betänkligheter som utskottet förra året anförde emot motionärernas förslag gör sig således nu än starkare gällande, och utskottet finner därför inte anledning föreslå något ändrat ställningstagande från riksdagens sida utan hemställer

att de likalydande motionerna I: 978 och II: 1131 inte må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 november 1970

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Hedlund (s), Axel Kristiansson* (cp), Kilsmo* (fp), Karl Gustav Pettersson* (s), fröken Stenberg (m), herrar Hansson* (s), Ove Karlsson* (s), Thorle Nilsson* (s), fröken Pehrsson* (cp) och fru Florén-Winther (m);

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Johansson i Simrishamn (s), Johansson i Skärstad (cp), Andersson i Örebro (fp), Hugosson (s), Nilsson i Agnäs (m), fru Åsbrink (s), herrar Johansson i Växjö (cp), Häll* (s), Gadd (s), Rosqvist* (s) och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.